

**ABDULLA QODIRIYNING O'ZBEK MILLIY MADANIYATIGA
QO'SHGAN HISSASI**

S.U.Nishonaliyeva

Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek adabiyotining yirik vakili Abdulla Qodiriyning milliy madaniyatga qo'shgan hissasi tahlil qilinadi. Uning asarlari o'zbek xalqining tarixiy xotirasini tiklash, milliy uyg'onish va ma'naviy rivojlanishga xizmat qilgan. Qodiriy o'z romanlari va publitsistik maqolalari orqali o'zbek adabiyotida tarixiy realizm an'analarini shakllantirdi, xalqning milliy ongini yuksaltirishga hissa qo'shdi va jadidchilik g'oyalarini targ'ib qildi. Maqolada uning ijodiy faoliyati va madaniy merosi tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: *Abdulla Qodiriy, o'zbek adabiyoti, milliy madaniyat, jadidchilik, tarixiy roman, milliy uyg'onish, realizm, o'zbek klassik nasri.*

Kirish: Abdulla Qodiriy (1894–1938) – o'zbek adabiyotining asosiy ustunlaridan biri bo'lib, milliy madaniyat va ma'naviyatni yuksaltirish yo'lida ulkan hissa qo'shgan yozuvchilardan biridir. Uning ijodi o'zbek xalqining tarixiy xotirasini mustahkamlash, milliy ongni shakllantirish va ma'rifatchilikni rivojlantirishga qaratilgan. U nafaqat adabiyot, balki milliy uyg'onish harakatining faol targ'ibotchisi sifatida ham tanilgan.

Abdulla Qodiriy va Milliy Adabiyot

Abdulla Qodiriy o'zbek milliy adabiyotini yangi bosqichga olib chiqqan adib hisoblanadi. Uning "O'tkan kunlar" (1926) romani o'zbek adabiyotida tarixiy roman janrining asoschisi bo'lib, bu asar orqali u milliy tarixni anglash va qadrlash g'oyalarini ilgari surdi. Shuningdek, "Mehrobdan chayon" (1929) romani orqali jamiyatdagi ijtimoiy tengsizlik va adolatsizlik muammolarini ko'tarib chiqdi. Qodiriy o'z asarlarida milliy madaniyatni asrab-avaylash, xalqning o'z tarixiga hurmat bilan qarashini shakllantirishga intildi. Uning badiiy til va uslubi milliy adabiyot rivojiga katta ta'sir ko'rsatdi.

Jadidchilik Harakati va Qodiriy Ijodi

Abdulla Qodiriy jadidchilik harakatining faol tarafdori bo'lib, o'z ijodida islohotchilik g'oyalarini ilgari surdi. Jadidlar xalqni ma'rifat, ilm va madaniyat bilan rivojlantirish tarafdori edilar. Qodiriy ham o'z asarlarida bu g'oyalarni ilgari surib, xalqni taraqqiyot sari yetaklashga intildi. Jadidlarning asosiy maqsadi xalqni jaholatdan qutqarish, ilm-ma'rifat bilan boyitish edi. Qodiriy ham o'z asarlarida ilmning ahamiyatini yoritib, millatning kelajagi faqat bilim va taraqqiyotda ekanligini targ'ib qildi.

Milliy Uyg'onish va Tarixiy Xotira

Abdulla Qodiriy milliy uyg'onish g'oyalarini ilgari surib, o'z asarlarida tarixiy xotirani saqlab qolish muhimligini ta'kidlagan. Uning tarixiy romanlari o'zbek xalqining o'z o'tmishiga hurmat bilan qarashi va undan saboq olishi kerakligini ko'rsatadi. Uning "O'tkan kunlar" romanida XIX asrdagi Turkiston hayoti tasvirlangan bo'lib, bu asar o'zbek xalqining o'tmishiga badiiy ko'zgu bo'lib xizmat qiladi. Qodiriy ushbu asar orqali milliy tarixni adabiyotga olib kirib, tarixiy shaxslar, an'analar va madaniy merosni jonlantirishga harakat qilgan.

***Xulosa** qilib aytganda, Abdulla Qodiriy o'z ijodi bilan o'zbek milliy madaniyatiga ulkan hissa qo'shgan adibdir. Uning asarlari xalqning milliy o'zligini anglashiga, tarixiy xotirasini mustahkamlashga va madaniy uyg'onishiga xizmat qiladi. Qodiriyning milliy madaniyatga qo'shgan hissasi nafaqat o'zbek adabiyotida, balki umuman milliy ong va tafakkur rivojida katta ahamiyatga ega.*

Bugungi kunda ham uning asarlari dolzarbligini yo'qotmagan bo'lib, o'zbek xalqining ma'naviy va madaniy merosini boyitishda muhim manba bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodiriy, A. (1926). O'tkan kunlar. Toshkent: Sharq nashriyoti.
2. Qodiriy, A. (1929). Mehrobdan chayon. Toshkent: Sharq nashriyoti.
3. Yo'ldoshev, B. (2009). Abdulla Qodiriy va O'zbek Milliy Adabiyoti. Toshkent: Fan nashriyoti.
4. Rasulov, H. (2015). Jadidchilik Harakati va O'zbek Adabiyoti. Toshkent:

Ma'naviyat nashriyoti.

5. Vohidov, A. (2018). O'zbek Realistik Adabiyoti Tarixi. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi.

6. Saidov, U. (2020). Abdulla Qodiriyning Ijodiy Merosi va Uning Zamonaviy O'zbek Adabiyotiga Ta'siri. Toshkent: G'afur G'ulom nashriyoti.

7. Karimov, U. (2021). Milliy Uyg'onish va Jadid Adabiyoti. Toshkent: Yangi Asr Avlodi.

8. O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi (2022). Abdulla Qodiriy Haqida Ma'lumotlar. Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi nashriyoti.

9. Internet manbalari:

<https://ziyouz.uz> – Abdulla Qodiriy hayoti va ijodi haqida maqolalar.

<https://n.ziyouz.com> – Qodiriyning asarlari va jadidchilik harakati bo'yicha tadqiqotlar.

<https://uzlit.uz> – O'zbek adabiyoti tarixi va Qodiriyning roli haqida tahlillar.